

MNRA

Meditranska mreža regulatornih tijela

provedba "Deklaracije MNRA-a o poticanju muško-ženske ravnopravnosti i borbe protiv rodni stereotipa" od 23. studenog 2012.¹

Projekt platforme

Koordinator: CAA Andaluzija i HACA Maroko

Ovaj projekt Platforme proveden je u okviru procesa započetog u Lisabonu studenog 2012., nakon usvajanja "Deklaracije MNRA-a o poticanju muško-ženske ravnopravnosti i borbe protiv rodni stereotipa".

U skladu sa sastankom u Rabatu² i susretom u Sevilli,³ kada je osnovana Radna grupa zadužena za ovo pitanje, nacrt projekta koji su zajednički izradile agencije HACA i CAA dopunilo je *više članova*⁴ prije nego što je bio pročišćen i predstavljen na 15. plenarnoj skupštini predsjednika MNRA-a.

---

1 Up. [http://www.rirm.org/medias/documents/fr/209.1.D%C3%A9claration%20relative%20%C3%AD%20la%20lutte%20contre%20Oles%20stereotypes%20fond%C3%A9s%20sur%20le%20genre%20Lisbonne%2023%20novembre%202012%20\(1\).pdf](http://www.rirm.org/medias/documents/fr/209.1.D%C3%A9claration%20relative%20%C3%AD%20la%20lutte%20contre%20Oles%20stereotypes%20fond%C3%A9s%20sur%20le%20genre%20Lisbonne%2023%20novembre%202012%20(1).pdf)

2 Siječanj 2013. http://www.rirm.org/fr/actus?id=8&id_document=213

3 Lipanj 2013.

4 AGCOM-Italija, CAC-Katalonija-Španjolska, CMT-Španjolska, ERC-Portugal, HAPA-Mauritanija, RBA -Srbija

Sadržaj:

1. dio

- Problematika i uloga regulatornih tijela
- Prednosti MNRA-a
- Povijest procesa
- Sažetak ispitivanja regulacije koja se odnosi na seksističke stereotipe u audiovizualnim (AV) medijima na području Mediterana
- Plan aktivnosti: koncepti, pravni okvir i mehanizmi praćenja

2. dio

- Pokazatelji i postupci za utvrđivanje rodnih stereotipa u sadržajima koje emitiraju servisi za AV komunikaciju
  - Uvod
  - Koraci i aktivnosti za regulaciju, autoregulaciju i koregulaciju
  - Informativni program
  - Spriječavanje i ukidanje nasilja nad ženama
  - Komercijalne komunikacije

3. dio

(dopunit će članovi zajedno)

- Preporuke regulatornim tijelima
- Preporuke MNRA-u

1. dio:

I. Problematika i uloga regulatornog tijela

Mediji imaju najznačajniju ulogu u socijalizaciji osobe. Ovo nije potrebno dalje dokazivati. Već jedno desetljeće to područje sociologije posvećeno je ovom pitanju. Ideja kojom mediji negativno utječu na poimanje muškog i ženskog jednako je našla svoj put. Kao da je danas prihvaćeno da mediji, naročito audiovizualni, sudjeluju gotovo isključivim prikazivanjem sheme podčinjenosti /dominacije u posvećenju stereotipne i minimalizirane uloge žene i u reprodukciji diskriminacijskih stavova i ponašanja prema njima. Sociolozi pak naglašavaju da se taj utjecaj ne vrši na "izrčit način", da se prije radi o "nevidljivom nasilju koje se vrši samo simboličkim načinima komunikacije i razumijevanja", i koje se lukavo uvuklo "u razgovore, (...) u filmove, televizijske i reklamne programe".⁵ Tako se stereotipi na kraju "nesvijesno utiskuju u razum", jačajući mentalne otpore kretanju naprijed položaja i proživljenog iskustva žena u cijelom svijetu.

Mobilizirati medije da bi se konsolidirala, preko njihove didaktičke moći i masovnog utjecaja, individualna i kolektivna prava, osnovni je temelj ovlasti AV javnog servisa.

Nacionalna zakonodavstva i međunarodne preporuke potvrđuju taj postulat i ozakonjuju načelo prema kome AV mediji trebaju odigrati ulogu u cilju jačanja kulture prava i jednakosti. U svojstvu čuvara regulatorna tijela imaju odgovornost za djelotvorno izvršavanje ovih odredbi. Problematika muško-ženske ravnopravnosti poziva ih na obaveze koje proistječu iz osiguranja slobode izražavanja i općih načela koja se tiču poštivanja ljudskog dostojanstva i borbe protiv ma kojih oblika diskriminacije ili nasilja. Mediteransko područje raspolaže širokom paletom zajedničkih zadataka, kao i prostorom za zajednički dogovor i akciju: RIRM (Mediteranska mreža regulatornih tijela).

---

⁵ Pierre Bourdieu, Muška prevlast

⁶ Izvještaj o liku žene u medijima, Michele Reiser, Brigitte Gresy, rujan 2008, strana 7.

II. Uloga MNRA

Ako regulatorna tijela Mediterana⁷ raspolažu osnovom zajedničkih vrijednosti koja im omogućuje da djeluju zajedno i na homogen način, putem mreže,⁸ koje su to aktivnosti koje mogu provoditi na osnovu svojih međunarodnih položaja i ovlasti?

MNRA je prvenstveno okvir za razvijanje osnovnog referentnog sistema o različitim tematikama, tako što integrira regulatorni pristup mediteranskog AV prostora. Ulozi koji pozivaju regulatorna tijela pojedinačno ili kolektivno jesu mnogobrojni i pokretački. Oni prate promjene upravo AV sektora i dolazak sveprisutne digitalizacije utječe na brisanje granica, globalizaciju tržišta, povećanje publike, rast službi, izjednačavanje sadržaja... Njih također diktiraju ograničena djelovanja globalizacije i krize posebno na AV sektor i dolaze od zahtjeva da se građanima obiju obala osiguraju prava na vjerodostojno i realno tumačenje svijeta u kome živimo na lokalnom, nacionalnom i svjetskom nivou, s poštivanjem zahtjeva slobodne konkurencije.

Regulatorna tijela brinu se o promociji raznolikosti i pluralizma u komunikaciji i AV sadržajima, i da u praksi provedu univerzalni referentni sistem prava Čovjeka. Jačanje etike i deontologije i promocija prava, koji su osnova regulatornih zadataka, shvaćaju se ovde kroz pitanja koja postavljaju, i u ozračju pojedinačnih konteksta i potvrđenih iskustava, bez narušavanja osnovnih nacionalnih i kulturnih referenci, koje se lako prenose s jednog konteksta na drugi.

■ Njihovi glavni aduti su:

1. Njihov institucionalni položaj (autonomija).
2. Njihove ovlasti (uzete iz njihovih vlastitih osnivačkih temelja i nacionalnih ustava, poput povelje MNRA-a⁹), koja im omogućuju, u području njihovih nadležnosti da:
  - reguliraju i kontroliraju AV prostor putem normativnih mehanizama, na osnovu dvosmjernog pristupa pojedinačnog ulaganja žalbe i žalbi uopće;
  - poduzimaju mjere i daju preporuke;

---

7 <http://www.rirm.org/fr/instance-liste>

8 <http://www.rirm.org/fr/presentation-rirm>

9 <http://www.rirm.org/medias documents/fr/144.1.Charte%20du%20RIRM FR novembre%202012.pdf>

- obraćaju se i upozoravaju AV operatere da poštuju svoje zakonske obveze;
- donose prinudna rješenja za javne i privatne pravne osobe i eventualno određuju kazne protiv njih;
- predlažu pravne amandmane i normativna usaglašavanja i postavljaju proceduralne propise za njihova zaduženja;
- promoviraju mehanizme samoregulacije i koregulacije;
- provode mehanizme za kvote za zaštitu prava;

- kontroliraju upravljanje medijskim pravnim osobama (upravljanje RH, planovi za obrazovanje, planovi za usavršavanje...);
- dogovaraju se s ostalim instancama, kako na nacionalnom i regionalnom tako i na međunarodnom nivou;
- promoviraju realizaciju studija;
- potiču zainteresiranost.

3. Aktivnosti na mreži:

- Bilo unutar MNRA, naročito deklaracijom o AV sadržajima,¹⁰ koja je usvojena u listopadu 2008. u Reggio Calabria, i koja propisuje da se regulatorna tijela u Sredozemlju angažiraju na senzibilizaciji nakladnika
  - uz poštivanje obostranih osnovnih vrijednosti, načela i prava, ljudske osobnosti, neidentičnosti; na očuvanju prava, na zaštiti djece i mladih, na obrazovanju maloljetnika u duhu poštivanja ljudskih prava, pravovaljanog informiranja, pluralizma mišljenja i izražavanja.
- Bilo u suradnji s ostalim mrežama kojima članovi eventualno pripadaju kao pojedinci ili na temelju partnerstava koja MNRA može koristiti. U tom smislu MNRA je 2010. potpisala s mediteranskom Stalnom konferencijom AV (COPEAM)¹¹ Protokol o sporazumu¹² s ciljem da potakne postavljanje zajedničkog sudskog okvira za emitiranje, proizvodnju i zaštitu AV i radio programa u cilju podržavanja razvoja harmonizacije okvira za regulaciju, u skladu s Deklaracijom MNRA koja se odnosi na regulaciju AV sadržaja.

¹⁰ http://www.rirm.org/fr/document?id=25&id_document=143

¹¹ COPEAM se angažirao na upotrebi pokazatelja koje je razvio PIDC za promociju muško-ženske ravnopravnosti u AV medijima.

http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/IPDC/ipdc28_gsmi_paper_fr.pdf

¹² Up. <http://www.rirm.org/medias/documents/fr/179.1Protocole%20Entente%20RIRM-COPEAM%20FINAL.pdf>

4. Aktivnost

Sukladno dodijeljenim ovlastima, članovi su odmah počeli uređivati konstitutivne temelje MNRA, i to:

- Usvajanje zajedničkih deklaracija,¹³ kao:
  - Deklaracija o namjeri koja se odnosi na zaštitu mlade publike i borbu protiv nasilja u medijima, iz listopada 2009¹⁴;

- Zajednička Deklaracija koja se odnosi na *TV reality* emisije, iz studenog 2011¹⁵.

■ Usvajanje *deklaracije o poticanju muško-ženske ravnopravnosti i borbe protiv rodni stereotipa*, od 23. studenog 2012.¹⁶

III. Povijest procesa u korist ravnopravnosti putem AV medija

Iz usvajanja "deklaracije o poticanju muško-ženske ravnopravnosti i borbe protiv rodni stereotipa" nastao je proces započet postavljanjem pitanja na plenarnim sjednicama MNRA:

1. Istanbul (12. plenarna sjednica, listopad 2010)¹⁷ : početak rasprave

Tijekom 12. plenarne sjednice, održane u Istanbulu 30. rujna i 1. listopada 2010., mreža je jedno od svojih zasjedanja posvetila temi "Predstavljanje žena u medijima". Zaključci izvedeni iz nacionalnih iskustava i sukladno raspravama koje su uslijedile omogućili su da se naglasi značaj predmeta i potrebe za oblikovanjem zajedničkog mišljenja o ulozi koju imaju ili mogu imati regulatorna tijela u ovom području.

---

13 <http://www.rirm.org/fr/document>

14 [http://www.rirm.org/medias/documents/fr/186.1.RIRM-Declaration-protection jeunes publics FR.pdf](http://www.rirm.org/medias/documents/fr/186.1.RIRM-Declaration-protection%20jeunes%20publics%20FR.pdf)

15 [http://www.rirm.org/medias/documents/fr/187.1.D%C3%A9clarationrelative%20aux%C3%A9missions%20de%20t%C3%A9l%C3%A9vision%20en%20France.pdf](http://www.rirm.org/medias/documents/fr/187.1.D%C3%A9claration%20relative%20aux%20missions%20de%20t%C3%A9l%C3%A9vision%20en%20France.pdf)

16 [http://www.rirm.org/medias/documents/fr/209.1.D%C3%A9claration%20relative%20%C3%A0%20la%20lutte%20contre%20les%20stereotypes%20fond%C3%A9s%20sur%20le%20genre%20Lisbonne%2023%20novembre%202012%20\(1\).pdf](http://www.rirm.org/medias/documents/fr/209.1.D%C3%A9claration%20relative%20%C3%A0%20la%20lutte%20contre%20les%20stereotypes%20fond%C3%A9s%20sur%20le%20genre%20Lisbonne%2023%20novembre%202012%20(1).pdf)

17 [http://www.rirm.org/medias/documents/fr/183.1.Communique%20final%20Istanbul FR final.pdf](http://www.rirm.org/medias/documents/fr/183.1.Communique%20final%20Istanbul%20FR%20final.pdf)

2. Lisabon 1 (Sastanak tehničke grupe, lipanj 2012.): izrada analitičkog izvještaja

U okviru razmjena po pitanjima od zajedničkog interesa koji su postavljeni kao ciljevi mreže, za dnevni red 14. plenarne sjednice planiran je drugi sastanak posvećen temi "Regulacija rodni stereotipa" radi poticanja razmjene iskustava iz nacionalnih regulacija s ciljem objedinjavanja aktivnosti na mreži. Uvod u radove pri tom je zajednički bio povjeren predsjedavajućima : agencijama HACA, Maroko i CAA, Andaluzija, Španjolska, kada su obje strane smatrale da je korisno da se pokrene ova

aktivnost popisom pitanja na razini mreže, s naglaskom na iskustvu svake članice te da se utvrde smjernice za razmišljanje u budućnosti.

U tom smislu formuliran je niz strukturnih pitanja oko pet-šest značajnih elemenata:

- postojanje, karakter i značaj pravnih odredbi koje su specifične za muško-žensku ravnopravnost u AV-u;
- stanje razmišljanja i aktivnosti posvećene tematici unutar svake instance;
- zakonske odredbe specifične za reklamiranje kontakata seksualne i/ili erotske prirode;
- glavni naponi za uklanjanje spolnih stereotipa putem AV medija i glavnih aduta regulatornih instanci za djelovanje u tom pravcu;
- moguće preporuke za strukturiranje sudjelovanja MNRA u ovom području.

Upitnik je bio poslan 22 ustanovama članicama mreže¹⁸ koje predstavljaju devetnaest država Mediteranskog bazena: Albanija, Bosna i Hercegovina, Cipar, Španjolska¹⁹, Francuska, Grčka, Izrael²⁰, Jordan, Libanon, Makedonija, Malta, Maroko, Mauritanija, Portugal, Srbija i Turska, plus Hrvatska, Crna Gora, Kosovo i Gibraltar, koji su primljeni u mrežu istog datuma.

Analiza sakupljenih odgovora omogućila je da se shvate kolike opasnosti i teškoće na koje se moglo individualno naići, toliko i aduti položaja koji se mogu istaknuti na nacionalnoj razini i iz kojih je moguće izvući saznanja u okviru aktivnosti na mreži. Od tada je bilo lako razvijati argumente, sistematski i obostrano kako bi se osmislila zajednička i djelotvorna akcija. Rezultati ovog rada bili su izloženi na otvaranju plenarnog zasjedanja u Lisabonu.

---

18 Pet članica osnivača mreže su regulatorne agencije : francuska, katalonska, grčka, talijanska i portugalska.

19 S tri regulatorna tijela: španjolskim, katalonskim i andaluzijskim.

20 S dva različita tijela.

3. Lisabon 2 (14. plenarna sjednica, studeni 2012.): Jednoglasno usvajanje Deklaracije o poticanju muško-ženske ravnopravnosti i borbe protiv rodni stereotipa

Predstavljanje rezultata ove studije zaključeno je 23. studenog 2012. u Lisabonu, jednoglasnim usvajanjem deklaracije o poticanju muško-ženske ravnopravnosti i borbe protiv stereotipa zasnovanih na spolu,²¹ koju su predstavili predstavnici Maroka (HACA) i Španjolske (CAA).

Poslije rasprave koja je uslijedila po ovom predstavljanju i prijedloga koje su tom prilikom ili u okviru upitnika dale članice, odlučeno je da se osnuje radna grupa zadužena za izvršenje odredaba deklaracije. U tom smislu je predsjednicima agencija HACA i CAA povjerena koordinacija rada na razmišljanju o strukturnoj i proaktivnoj zajedničkoj akciji koju je bilo potrebno unaprijediti radi:

- usvajanja pokazatelja i sredstava za procjenu koji omogućuju otkrivanje seksizma i emitiranje diskriminirajućih stereotipa u AV medijima, posebno u informativnim programima, emisijama fiktivnog sadržaja i zabavnim i reklamnim emisijama;
- realizacije, kroz zajednički pristup, studija ili istraživanja koji omogućuju da se na homogen način utvrdi rodna diskriminacija u AV sadržajima;
- aktivne i voljne suradnje s AV medijima putem koregulacije i djelotvorne borbe protiv širenja seksističkih stereotipa u AV programima.

4. Rabat (Preliminarni sastanak, siječanj 2013): prvi dio realizacije

Na poziv agencije HACA, Maroko, održan je 22. siječnja 2013. u Rabatu prvi preliminarni radni sastanak posvećen raspravi o sredstvima za izvršenje lisabonske deklaracije. Prisutne strane, za ovaj projekat ovlašteni predsjednici agencija HACA, Maroko i CAA, Španjolska, kao i vršitelji dužnosti predsjednika (ERC Portugal) pristupili su, u skladu s preporukama²² članova na plenarnoj sjednici, usvajanju:

- zaključnog analitičkog izveštaja o ***"Reguliranju seksističkih stereotipa – komparativna studija regulatornih politika koje se na njih odnose unutar MNRA."***²³

²¹ <http://www.rirm.org/fr/actus?id=25>

²² [http://www.rirm.org/medias/documents/fr/205.13.14th%20Plenary%20Assembly%202012 minutes..pdf](http://www.rirm.org/medias/documents/fr/205.13.14th%20Plenary%20Assembly%202012%20minutes.pdf)

²³ Up. Glavni zaključci, glava III, naredna.

- **Smjernice** projekta akcijskog plana i mreže:
  - pozvati članove MNRA na osnivanje radne grupe,
  - pripremiti platformu kao osnovu za izradu akcijskog plana MNRA za borbu protiv seksističkih stereotipa u AV medijima,
  - poslati platformu svim članovima mreže,
  - organizirati radnu radionicu za raspravu i usvajanje akcijskog plana MNRA za borbu protiv seksističkih stereotipa u AV medijima.
  -

5. Sevilla (Tehnički sastanak, lipanj 2013.): priprema za osnivanje radne grupe

U nastavku ovako organiziranog procesa i na temelju odluke predsjednika mreže, koju je osigurao g. Carlos Magno, predsjednik portugalskog regulatornog tijela, novi sastanak²⁴ je zakazan u Sevilli za 14. lipnja 2013, s dnevnim redom:

- Službeno osnivanje radne grupe zadužene za borbu protiv stereotipa utemeljenih na rodu u medijima, među tijelima članovima MNRA koji su bili zastupljeni na ovom sastanku:
  - (posebno ERC Portugal, HACA Maroko, AGCOM Italija, HAPA Mauritanija, NCRT Albanija), zatim španjolska regulatorna regionalna tijela (CAA Andaluzija i CAC Katalonija) i nacionalni (CMT).
- Razmatranje radnog dokumenta koji je predstavila CAA Španjolska s ciljem polaganja prvih strateških smjernica deklaracije MNRA koja se odnosi na izradu pokazatelja za praćenje stereotipa temeljenih na rodu u AV medijima.
  - Ta platforma,²⁵ oformljena na osnovu pokazatelja koje je postavilo i ispitalo andaluzijsko regulatorno tijelo u nacionalnom kontekstu, bila je poslana ostalim članovima da bi se sakupile sve eventualne primjedbe i dopune;
  - Platforma je predana na odobrenje svim članovima 15. plenarne sjednice zakazane na Cipru za 24. i 25. listopad 2013.
  -

IV. Sažetak ispitivanja seksističkih stereotipa u AV medijima

Pregled statusa regulatornih tijela mediteranskog prostora pokazao je, usprkos nacionalnim psoebnostima, brojne sličnosti:²⁶

---

24 -

25 -

26 Za više detalja vidi: gore navedenu studiju, [http://www.rirm.org/fr/actus?id=8&id document\)213](http://www.rirm.org/fr/actus?id=8&id document)213)

- Nedavna priroda mjera problematike u zemljama u kojoj one postoje, što ukazuje na svijest o tome, vjerovatno je proizvod sve evidentnijeg nesklada između razgovora i slika koje se prenose o ženama i njihovom položaju u društvu, jačanje zahtjeva udruženja za obranu prava žena, utjecaj međunarodnog angažmana poslije konferencije u Beijingu ili još unutrašnja prisila (*forcing*) regulatornih tijela da odgovore na žalbe i sve češće izlaske pred sud po ovom pitanju...

- nivo svijesti je visok, kod gotovo svih regulatornih tijela, čak i kada zakonske odredbe i propisi nisu uravnoteženi. Ovaj poremećaj ravnoteže se objašnjava manje raširenom voljom javnih vlasti da djeluju u tom pravcu unatoč udruženom međunarodnom zauzimanju po ovom pitanju i to bez veza s kulturnim razlikama što odlikuju dvije obale. Neka iskustva na jugu (Maroko) su također napredovala kao i ona najuspješnija na sjevernoj obali i obratno.
- Aktivnost regulatornih tijela je u većini slučajeva definirana propisima integriranima u zakon koji čini okvir AV sektora, od kojih su neki u usponu, tj. nacionalni i vrlo precizni (pr. Španjolska). Ali neka regulatorna tijela, u nedostatku preciznih propisa, uzeli su ipak specifične odredbe, bilo iz njihovog internog pravilnika (npr. Malta), bilo iz ugovora o uslugama operatera, uglavnom javnih (slučaj Italije), ili iz povelja koje su operateri svojom voljom usvojili (slučaj Maroka). Drugi okviri sadrže oba (Francuska – Španjolska). Ovi zakoni se odražavaju na pravilnike koji su preuzeti za primjenu.
- Neki referentni okviri izričito nameću kvantitativno i kvalitativno praćenje pojavljivanja žena u TV i radio-emisijama / programima (Španjolska),²⁷ ili vode računa o njihovom pristupu krugovima koji odlučuju, kao i vlasnicima medija (Francuska).
- U svim sličnim slučajevima, čak i u nedostatku jasnog i izričitog navođenja pitanja muško-ženske ravnopravnosti ili borbe protiv seksističkih stereotipa, postoji u zakonskim odredbama ili pravilnicima kao uokviren tekst aktivnost regulatornih tijela ili sektora, ili još i one koje preporučuju ustavni zakoni zemlje s deontološkim obvezama i omogućuju raspravu po ovom pitanju. Te odredbe upućuju na načelo poštivanja ljudskog dostojanstva, uz koje neizostavno stoji obveza borbe protiv nasilja i/ili diskriminacije utemeljene, između ostalog na spolu, ili upućuju na dužnost poticanja raznovrsnosti i društvene kohezije, odnosno na poštivanje propisa profesionalne pravičnosti i etike.

---

²⁷ U nedostatku jasnih zakonskih odredbi Maroko je ipak uveo rodnu dimenziju u svoju aktivnost kvantitativnog praćenja pluralizma, čak i u svoje radne grupe.

- Regulatorne aktivnosti općenito se temelje na AV pravu, i u isto vrijeme u perspektivi zaštite i liberalnosti kao osiguranja poštivanja propisa o konkurenciji i ne-koncentraciji, pri čemu vode brigu o zaštiti javnosti i konsolidaciji temeljnih prava: načelima političkog i socijalnog pluralizma, ljudskom dostojanstvu, ravnopravnosti i borbi protiv diskriminacija, itd.
- Regulatorna tijela po pravilu imaju vlast nad nadmetanjima u slučaju koncesija za upravljanje frekvencijama – normativna pravna

sposobnost koja im omogućuje da usvoje uputstva prisilne prirode za operatere kako bi osigurali poštivanje zakonodavstva na snazi, i u datom slučaju imaju sposobnost dati mišljenja vrhovnim tijelima njihovih zemalja, u vezi s njihovim nadležnostima ili s AV sektorom.

- Regulatorna tijela mogu promicati usvajanje standarda samoregulacije AV sektora i da dobiju od operatera za AV komunikaciju sve tražene informacije za provedbu nadzornih funkcija. Uz ove ovlasti, pripisuju se i djelatnosti arbitraže i posredovanja ali također, najčešće, ovlasti za različite vrste sankcija ili na osnovu obraćanja nadležnom tijelu.
  - Regulatorna tijela MNRA općenito imaju dvojaku strukturu, sa savjetodavnim tijelom i stručnom strukturom zaduženom za provođenje odluka i ostalih aktivnosti. Ostale aktivnosti temelje se na internom monitoringu (primjer: Maroko – Španjolska), ili vanjskom (primjer: Italija) i na obradi pritužbi.
  - Područje regulatorne aktivnosti veoma se malo razlikuje; po pravilu djeluje na AV, TV i/ili radijskom prostoru. Konvergentno iskustvo dijelom je već implementirano u praksi (samo Hrvatska i Italija imaju konvergentne organe zadužene za regulaciju AV i Interneta. Ovo ipak ne obuhvaća reguliranje sadržaja). Veoma malo regulatornih tijela ima ovlasti nad tiskanim medijima i/ili nad reklamama (kao u Portugalu). Većina nacionalnih iskustava razlikuje regulaciju mreža od regulacije sadržaja. Neke zemlje, kao Francuska, imaju regulatorna tijela u području reklama.
  - Odredbe za primjenu ovih načela tiču se izričite zabrane diskriminacije, stereotipa i rodnih predrasuda (Francuska, Španjolska, Turska, Cipar, Hrvatska i Makedonija) u vezi s usvajanjem mogućih naknadnih odredbi u korist uravnoteženog predstavljanja i promocije raznovrsnosti. S druge strane, neki regulatorni okviri su naklonjeni konsolidaciji autoregulacije od strane medija, tamo gdje drugi jačaju socijalnu kolektivnu odgovornost u borbi protiv nasilja i diskriminacije žena, ili i jednog i drugog.
  - Ako regulatorni okviri ostaju srodni u svojim razlikama, isto važi i za odluke preuzete za njihovu primjenu. Iskustva u cjelini ostaju srodna, odnosno slična, naprednija od ostalih, sa svojim instrumentima praćenja i razvijenim odgovornostima i aktivnostima partnera, kao i poticanjem na borbu protiv stereotipa:
- Pitanje se uklapa u aktivnost praćenja i nadzora programa za sve regulatorne organe i po pravilu je praćeno slanjem operaterima prekršiteljima zahtjeva za objašnjenje, ili pisama opomene na obavezu poštivanja dostojanstva žena.

- Nedostatak specifičnog zakonskog okvira ne stopira instance koje se žele uključiti proaktivno.
- Poduzeti pristupi jačaju selektivno ili u kombinaciji apsolutnu vlast (Turska) i kontrolu regulatornog tijela i onog što predstavlja društvo.
- Instrumenti za preuzimanje obaveze slijede istu logiku. Temelje na žalbama i mogućnostima ulaganja žalbe regulatornog tijela (Portugal), na sposobnostima praćenja i ulaganja žalbe odbora/ vijeća.
- Aktivnost regulatornih tijela može podržati ili ojačati postojanje ombudsmana ili drugih sličnih nacionalnih struktura posvećenih pitanju muško-ženske ravnopravnosti, ili nekog aktivnog i organiziranog udruženja.²⁸
- Obavezno izvještavanje parlamenta doprinosi konsolidaciji okvira za praćenje i provedbu politike u domeni borbe protiv stereotipa. Ova obaveza omogućuje minimalno osiguranje odgovarajućih podataka o stanju pitanja i potiče interes odnosno obavezu javnih tijela te stanje opreznosti.

V. Prema akcijskom planu: Koncepti, pravni okvir i mehanizmi

1. Koncepti

1.1 Spol i rod

Riječ "spol" je biološki i fiziološki podatak "koji razlikuje muškarca i ženu kao "ljudski rod". Odnos između njih se izražava kao "odnos komplementarnosti, koja je označena kao prirodna, budući je vezana za reprodukciju".²⁹ Riječ "rod" je društvena konstrukcija i služi uspostavi uloge, ponašanja, aktivnosti i atributa koje društvo smatra odgovarajućim za muškarce i za žene.

²⁸ Mediteranski institut za rodne studije i Ciparsko sociološko udruženje; Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, Komisija za državljanstvo i ravnopravnost spolova u Portugalu, nova ustanova za ravnopravnost u Maroku, i slične strukture u Francuskoj, Španjolskoj itd.

²⁹ Hurtig M.C., Kail, M., Rouch, H. (1991), Spol i rod, O hijerarhiji između spolova, Uvod, Pariz, izdanje CNRS, stranice 11 – 20

1.2 Stereotipi

Stereotipi izražavaju karikaturalan način opažanja likova koji su a priori uopćeni, na osnovu posebnih crta kao što su spol, rasa itd. Stereotipi se iskazuju u politici, zakonima i praksi. Njih često podržavaju smjernice socijalizacije, kao što su mediji i škola. Rodne predrasude imaju za osnovu diskriminaciju između muškaraca i žena i doprinose njenom pravdanju i održavanju povijesnih i strukturnih "modela" neravnopravnosti između muškarca i žene.

1.3 Diskriminacija

Diskriminacija žena prema članku 1. Konvencije CEDEF odnosi se na "ma koju razliku, isključenje ili restrikciju zasnovanu na spolu koja ima **za posljedicu ili za cilj** ugroziti ili uništiti priznanje, uživanje ili vršenje dužnosti od strane žena, ma koje bilo njihovo bračno stanje, na osnovu ravnopravnosti muškarca i žene, prava čovjeka i osnovnih sloboda u području politike, ekonomije, društva, kulture i građanskih prava ili u ma kojem drugom području".

1.4 Lik žene

Izraz "lik žene" odnosi se na sva predstavljanja i prikazivanja, vizualna ili verbalna koja se odnose na žensku komponentu društva. Široko korišten koncept "*poboljšanje lika* žene u medijima" odnosi se na rasprostranjene pojmove, i neprecizne, koji nemaju utemeljenje na normativnom referencijalnom sistemu koji se služi međunarodnim pravom i pravom čovjeka. Otud i značaj kritičkog pogleda na takve formulacije koje mogu odvesti do stereotipnog lika i smanjenog pristupa borbi protiv muško-ženske neravnopravnosti. Izraz "borba protiv rodnih stereotipa" i "poticanje muško-ženske ravnopravnosti" u medijima i putem medija čini nam se odgovarajućim.

2. Pravni okvir

Borba protiv rodnih stereotipa, ili seksističkih stereotipa, radi poticanja ravnopravnosti između muškaraca i žena u medijima i putem AV medija, zasnovana je na osnovnim načelima ljudskih prava: slobodi izražavanja i pravu da se traže i primaju informacije koje su neophodne za funkcioniranje istinske demokracije i poštivanje ljudskog dostojanstva u demokratskoj građevini. Mediji su najvažniji alat za uspostavljanje slobode izražavanja u javnoj sferi ukoliko omogućuju ljudima, bez razlike u pogledu mjesta i obrazovanja, provoditi svoja prava, tražiti i primati informacije, kako političke, ekonomske, znanstvene, tako i umjetničke ili društvene. Izražavanje potreba i očekivanja građana svojom raznovrsnošću doprinosi jačanju kreativnosti, veza društvene kohezije i poticanja društvenog i interkulturalnog dijaloga te uzajamnom razumjevanju.

Polazeći od ovih razmatranja, rasprava o značaju učinkovite zaštite prava žena u medijima i putem medija i sadržaja, prvenstveno u informativnim emisijama i komercijalnoj komunikaciji, već više godina animira međunarodnu sferu stvarajući široku lepezu dogovora i preporuka, iako one ne koriste uvijek prisilu u pravnom smislu ali nude znatnu paletu potvrda za promociju proaktivne aktivnosti u ovom području. Glavne međunarodne preporuke, neposredne ili posredne u vezi s ljudskim pravima uopće i ljudskim pravima žena su sljedeće :

2.1 UN

★ Osim pravnih instrumenata koji se općenito tiču ljudskih prava, naročito u njihovim osnovnim načelima o ravnopravnosti i ne-diskriminaciji, zasnovanim između ostalog na rodu, kao i garancija slobode informiranja i izražavanja:

- **Povelja Ujedinjenih naroda iz 1945.,**
- **Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka iz 1948.,**
- *Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima, usvojen 16. studenog 1966.,* čiji je članak 2. posvećen spolnoj ne-diskriminaciji, i članak 3. ravnopravnosti između žena i muškaraca: i članak 25. o pravu na sudjelovanje u javnim stvarima u svojoj zemlji.
- **i sporazum koji se odnosi na ekonomska, društvena i socijalna prava,** usvojen istog datuma, koji predviđa da se države – stranke trebaju obvezati da, uz ostalo, osiguraju da će prava koja predviđaju biti izvršavana bez diskriminacije koja se temelji na rasi, boji, spolu, (...) ili bilo čemu drugom. Primjenom članka 3. obavezuju se osigurati isto pravo koje imaju muškarac i žena u korist svih ekonomskih, društvenih i kulturnih prava koja su u sporazumu navedena.

★ **Konvencija Ujedinjenih naroda o političkim pravima žene, usvojena 20. prosinca 1952:**

Prva međunarodna norma koju su dali Ujedinjeni narodi ima jedini cilj – poticanje prava žena; ona predviđa da će žene imati, u uvjetima ravnopravnosti i bez diskriminacije, pravo glasa na svim izborima, sposobnost da budu izabrane u sva javna tijela/organizacije kao i pravo da obavljaju sve javne funkcije.

★ **Konvencija Organizacije Ujedinjenih naroda o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDEF/CEDAW),³⁰** usvojena 18. prosinca 1979.

Konvencija obvezuje države–stranke da preuzmu odgovarajuće mjere za ukidanje diskriminacije žena u svim područjima. Članak 7. i 8. predviđaju jednako sudjelovanje u političkom i javnom životu na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Članak 5. predviđa da su "države–stranke dužne razmijeniti modele društveno-kulturnog ponašanja muškarca i žene u cilju poticanja ravnopravnosti između spolova, ispitujući udružene uloge kulture i pravnih i društvenih ustanova kao uzroka neravnopravnosti". Do danas, 185 država je ratificiralo ovu Konvenciju.

★ **Fakultativni protokol uz Konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena,³¹** koju je usvojila 6. listopada 1999. Opća skupština UN,

koji reaffirmira rezoluciju država–stranaka a odnosi se na potpuno osiguranje vršenja dužnosti od strane žena, u uvjetima ravnopravnosti, na izvršavanje svih njihovih osnovnih prava i sloboda i preuzimanje efikasnih mjera za spriječavanje nasilja nad ovim pravima i slobodama, i koji daje pojedincima i grupama žena pravo na peticije ili žalbe Odboru³² u vezi s nepoštivanjem Konvencije i Komisiji omogućuje provoditi istraživanja o teškom ili sistematskom nasilju nad ljudskim pravima žena u zemljama–strankama u Fakultativnom protokolu.

- ★ **Bečka platforma iz 1993.**³³ (Paraf 82) koja se temelji na "odgovornosti zemalja po pitanju promjene shema i modela društvenog i kulturnog ponašanja muškarca i žene u cilju poticanja ravnopravnosti između spolova, ispitujući udružene uloge kulture i pravnih i društvenih ustanova kao uzroka neravnopravnosti".
- ★ **Platforma iz Beijinga**³⁴ (1995.), **deklaracija i akcijski plan**³⁵ predviđa u području djelovanja koje se odnosi na "Mjesto žena u medijima" (ovaj dio čini 12.dio područja interesa),³⁶ dvostruki strateški cilj, odnosno poticanje:

30 <http://www.acerwc.org/wp-content/upload/2012/05/French-ACERWC-Convention-on-the-Elimination-of-all-Forms-of-Discrimination-against-Women.pdf>

31 Mehanizam koji predviđa postupke koji se odnose na sporazum ili adresu zone u vezi sa sporazumom.

http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CEDAW/OP_CEDAW_fr.pdf

32 Odbor za ukidanje diskriminacije žena, službeno osnovan 1981., sa stupanjem na snagu s datumom konvencije, ratificiran od strane 20 zemalja. Uloga odbora pratiti države članice koje provode Konvenciju.

33 Proizašlo iz svjetske konferencije o pravima čovjeka, održane u Beču lipanj 1993.

34 -<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/>

35 <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/BDPfA%20F.pdf>

36 Sekcija J, paragrafi 234-245.

- uravnotežene i nestereotipne slike žena u medijima, putem izrade i upotrebe strategije informiranja, senzibilizacije i komunikacije; to je veće sudjelovanje i bolji pristup žena u izražavanju i donošenju odluka u medijima i putem medija, kao i nove tehnologije komunikacije;

- ★ **Deklaracija UN o odgoju i obrazovanju u području prava čovjeka** (2011.)³⁷ usmjerena naročito medijima kao smjernici poticanja kulture prava čovjeka. U članku 5. deklaracija se zalaže da odgoj i obrazovanje po pitanju prava čovjeka, makar i s javnim i privatnim sudionicima, mora počivati na načelima ravnopravnosti, ljudskog dostojanstva, uključenosti i nediskriminacije, posebno na ravnopravnosti djevojčica i dječaka i muškaraca i žena. Članak 6. dopunjuje: "odgoj i obrazovanje u području prava čovjeka se

mora oslanjati na nove tehnologije informiranja i komunikacije, na medije i da iz njih izvuku korist za poticanje svih osnovnih prava čovjeka i sloboda."

2.2* Na europskoj razini

2.1 Parlamentarna skupština Vijeća Europe

Radi se prvenstveno o:

- Rezoluciji 1557³⁸ (2007) i Preporuci 1799 (2007), "Lik žene u javnosti";³⁹
- Preporuci 1555 (2002)⁴⁰ o "Liku žene u medijima" (2007);

Rezolucija 1751 (2010) Vijeća Europe⁴¹, "Borba protiv seksističkih stereotipa u medijima" (2010) u kojoj stoji: "Prikazivanje seksističkih stereotipa u medijima" varira od tipiziranog humora u tradicionalnim medijima do poticanja na mržnju i nasilje koje se zasniva na rodu na Internetu. Seksistički stereotipi se previše banaliziraju i toleriraju u ime slobode izražavanja. Uz to, mediji često ove stereotipe prenose na suptilan način, oni reproduciraju stavove i mišljenja koji se poimaju kao norme društava u kojima je ravnopravnost spolova daleko od stvarnosti. Stoga i često seksistički stereotipi ne mogu biti predmet tužbe sudu niti mogu biti sankcionirani od strane regulatornih ili autoregulatornih instanci, izuzev u najtežim slučajevima nasilja nad ljudskim dostojanstvom."

***U originalu 2.3, vjerovatno greškom – Prev.**

37 Tu deklaraciju su usvojili UN prosinac 2011.

38 <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta07/FRES1557.htm>

39 <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1252927&Site=CM>

40 <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=16807&Site=CM>

41 <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1770223&8Site=CM>

2.2 Odbor ministara Vijeća Europe:

Prvenstveno:

- Preporuke koje se odnose na ravnopravnost između žena i muškaraca u medijima. Preporuka od 25. rujna 1984., Rec(84)17,⁴² i najnovija CM/Rec(2013)1 od 10. srpnja 2013. o "ravnopravnosti između žena i muškaraca u medijima" sa dodatkom "Smjernice" obraća se u isto vrijeme "državama članicama", "Medijima" odn. njihovim regulatornim tijelima i poziva na preuzimanje "Provedba mjera", kao što su:

- Ispitivanje i ocjenjivanje zakona i politika u području ravnopravnosti između žena i muškaraca,
- Usvajanje i primjena nacionalnih pokazatelja ravnopravnosti između žena i muškaraca u medijima,
- Osiguranje informacija i promocija dobre prakse,
- Mehanizmi odgovornosti,
- Istraživanje i izdavaštvo,
- Odgoj u medijima i aktivno građanstvo.

- Preporuka CM/Rec(2007)17 o "normama i mehanizmima ravnopravnosti između žena i muškaraca" (2007);⁴³

- Kao i preporuke Vijeća, opće razine, naročito one koje se odnose na:

- integriran pristup ravnopravnosti između žena i muškaraca CM/Rec(98)14 i između žena i muškaraca u odgoju CM/Rec(2007)13, kao i preporuke koje se odnose na uravnotežano sudjelovanje žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju u vezi sa CM/Rec(2003)3,
- promocija raznovrsnosti sadržaja i pluralizma u medijima: Preporuke iz siječnja 1999., broj R(99)1,⁴⁴ i ona od 31. siječnja 2007., CM/Rec(2007)2;⁴⁵

42 [http://www.coe.int/t/dgh/standardsetting/media/doc/CM/Rec\(1984\)017_fr.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/t/dgh/standardsetting/media/doc/CM/Rec(1984)017_fr.asp#TopOfPage)

43 <http://www.euromed-justice.eu/fr/node/454>

44 [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=399231&Site\)CM](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=399231&Site)CM)

45 <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1089651&Site=CM>

- ili preporuke koje se uopćeno odnose na slobodu izražavanja, kulturu ljudskih prava i demokraciju, ali i na borbu protiv nasilja u medijima, npr.: Preporuke 1466 o zaštiti uloge medija u demokracijama u kontekstu koncentracije medija, od 31. siječnja 2007., o odgoju u medijima, o medijima i promociji kulture tolerancije, zadatak medija kao javnog servisa u informacijskom društvu, upravljanje medijima u javnom servisu (2012); slijedi Preporuka CM/Rec(2007)11 o poticanju slobode izražavanja i informiranja u novoj sredini informacija i komunikacija od 30. listopada 1997.; o prikazivanju nasilja u elektroničkim medijima i Rec(90)4 o uklanjanju seksizma u govoru.

2.3 Ostali regionalni okviri:

- Afrička povelja o pravima čovjeka i naroda,⁴⁶ usvojena 27. lipnja 1981. u Najrobiju, Kenija na 18. konferenciji Organizacije afričkog jedinstva, koja je stupila na snagu 21. listopada 1986., pošto ju je ratificiralo 25 država; zatim Protokol Afričke povelje o pravima čovjeka i naroda, koji je usvojen u Maputu 11. srpnja 2003.
- Arapska povelja o pravima čovjeka iz 1994.: osnovana 1945., Arapska liga je obratila pažnju na pitanje prava čovjeka tek 1968. osnivanjem Stalne arapske komisije za prava čovjeka. Komisija je 1971. dala prvi nacrt Arapske povelje o pravima čovjeka, pri čemu nije sačuvala istinsko interesiranje za zemlje članice. Usvojena 1994., ovu povelju je potpisao samo Irak a nijedna država ju nije ratificirala. Nikada nije stupila na snagu. Povelju je sastavio Odbor stručnjaka dok mehanizam za nadzor nikada nije primijenjen.⁴⁷ Konačno je revidirana verzija 2004. stupila na snagu 15. ožujka 2008. Deset država članica Arapske lige do danas su ratificirale ovu povelju. To su: Jordan, Bahrein, Alžir, Sirija, Palestina, Libija, Katar, Saudijska Arabija, Jemen i Ujedinjeni Arapski Emirati. Kao mehanizam za nadzor Povelja predviđa, godinu dana poslije ratifikacije, da članovi podnesu Nadzornom odboru izvještaj o provedbi Povelje. Poslije toga ona zahtjeva periodične izvještaje svake tri godine. Povelja ne predviđa pravo na pojedinačnu žalbu niti na osnivanje suda za prava čovjeka. Arapska komisija za ljudska prava osnovana je 2009. kako bi ispitala primjenu Povelje.

---

46 http://www.aceci.org/documents/Charte_africaine.pdf

47 http://www.humanrights.ch/upload/pdf/061015_Projet-Charte-arabe.pdf

2. dio

Pokazatelji i postupci za utvrđivanje rodnih stereotipa u sadržajima koje emitiraju AV servisi

I. Uvod

Akcijski program iz Bejinga, naveden u referenci, utvrdio je svoje strateške ciljeve koji se tiču medija: jačanje, na prvom mjestu učešća žena u izražavanju i donošenju odluka u medijima, kao i njihovog pristupa novim komunikacijskim tehnologijama, i na drugom mjestu, poticanje uravnotežene i ne-stereotipne slike žena.

Od tada su mnoge studije i izveštaji nastojali u medijima ispraviti sistematski diskriminacijski karakter koji se zasnivao na spolu i pokušaju ocjene i analize neuravnoteženosti moćne slike, pojavljivanja, prikaza i govora između muškaraca i žena u AV medijskim sadržajima, pisanim i elektroničkim; i sve to unatoč nedostatku preciznosti mjernog sredstva uz manjak unaprijed definiranih pokazatelja, obično prihvaćenih.

Međunarodne i regionalne organizacije, npr., Ujedinjeni narodi i Europska unija, nastojale su definirati pokazatelje koji omogućuju da se na siguran, racionalan i objektivan način utvrde stereotipi i seksizmi koje još uvijek mediji prenose, kao i da njihovim posredstvom omoguće integriranje u interne procese tvrtki za komunikacije, povoljnih mehanizama za poticanje ne-diskriminacije žena i ravnopravnosti između muškaraca i žena.

Krenulo se od ideje da se, s jedne strane, utvrde stereotipi kao i svaka riječ, slika i poruka, implicitno ili eksplicitno, uvrjedljivi ili seksistički, objektivno i precizno, s ciljem borbe protiv njihovog emitiranja, i s druge strane, da se u medijima eliminira upornost ili ne procesa i/ili diskriminacijskog ponašanja protiv žena.

Upotreba ovog oruđa još je usporena, nema provjerenog i dokazanog alata zato što je primjena mjernih pokazatelja povezanih s rodom u medijima složena i ostaje kontroverzna. Nije jednostavno senzibilizirati odašiljače i ostale sudionike u sektoru medija – naročito reklama, stvaraoca ili producenata – istražiti njihovu odgovornost za utjecaj na masovno društveno poimanje, i u odgoju maloljetnika imati zadatak u borbi protiv diskriminacije zasnovane na rodnoj ravnopravnosti. Odnosi organizacija i zemalja koje su pokušale primijeniti strategije u korist ljudskih prava žena putem medija, kao što je potvrdila konferencija u Bejingu 1995., svjedoci su ovog paradoksa. Tabela pokazatelja ravnopravnosti rodova u medijima koju je

predložio UNESCO 2012.⁴⁸ potvrdila je da ne treba sumnjati u značajan napredak. Isto važi za metode koje su se razvile u okviru nacionalnih iskustava gde se vodi računa o kontinuiranom radu i nadzoru medija u perspektivi rodne ravnopravnosti: npr., andaluzijski ili francuski regulator.

Teškoće pri davanju prijedloga, s ciljem usvajanja i primjene unutar MNRA, koje se odnose na pokazatelje posvećene pitanju roda u medijima, dolaze od svih ovih razmatranja i u isto vrijeme od trostruke složenosti koja proizlazi iz područja analize i primjene kako instrumenata tako i metoda mjerenja: kako primijeniti u području kreativnog i umjetničkog izražavanja, koja je isto toliko nestalna i neuhvatljiva kao i medijski AV sadržaji, metode analize dovoljno homogene koje bi se mogle primijeniti od strane svih regulatornih tijela iz mediteranskog okruženja. Posebnosti o kojima je potrebno voditi računa u kontekstu raznovrsnosti - unatoč sličnostima, funkcijama i nadležnostima, resursima i kulturnim nacionalno-političkim okvirima, s nejednakim profesionalnim, socijalnim i ekonomskim razvojem i sa složenošću medijske tranzicije, u vrijeme digitalne konvergencije – ne mogu se zanemariti.

Taj nejednaki razvoj, ako i predstavlja teškoću, ipak daje veći legitimitet razmjeni iskustava i ideja u traganju za učinkovitim procesom i boljim iskustvom za ukidanje diskriminacijskih stereotipa i poticanje ravnopravnosti između žena i muškaraca na mediteranskom prostoru – osnovni zadatak za društveni i ekonomski napredak, u ma kojem kontekstu i cilju za smanjivanje neravnopravnosti siromaštva i sukoba te u korist ljudskog razvoja i mira, što su prihvatile sve države.

Na medijima je da u poticanju ravnopravnosti odigraju ulogu u otkrivanju neposrednog nasilja kojoj su izložene žene, u senzibilizaciji civilnog društva protiv njegove okorjelosti, da iz privatnog sektora ovo pitanje prenesu na društvenu raspravu, jedini je način da se djeluje na njegovo iskorjenjivanje. Mediji i profesionalni učesnici sektora, kao i oglasni, moraju imati smjernice i kodekse ponašanja za djelovanje u tom pravcu; i moraju biti oprezni u toj ulozi jer mogu nesvjesno, dajući svoj doprinos kroz jake ili ponižavajuće sadržaje koji se odnose na žene da tim putem šire pornografske sadržaje.

---

48 http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/ipdc28_gsmi_paper_fr.pdf

Pokazatelji koji su sakupljeni u ovom izvještaju vode računa o svemu prethodnom i o zahtjevima, kao i o oprezu; njihov cilj je da potiču regulatorna tijela u zemljama u kojima oni nisu rasprostranjeni, bilo da su članice ili kandidati za MNRA i da razvijaju strategiju, da provedu i analize stanja kako bi shvatili stvarnost, napredovanja, kašnjenja i prepreke, s ciljem da prihvate izazov i potaknu rodnu ravnopravnost u medijima putem regulacije, autoregulacije i koregulacije.

Riječ je o svim kvantitativnim i/ili kvalitativnim pokazateljima koji se temelje na analizi i nadzoru medija, ali i na usvajanju od strane regulatornih tijela MNRA akcijskih načela koja vode u politički i društveni dijalog u vezi s poticanjem rodne ravnopravnosti, te stimuliraju difuziju od strane medijskih organizacija društvenih (socijalnih) modela i neseksističkog ponašanja u svim predloženim programima.

II Koraci i aktivnosti za regulaciju, samoregulaciju i koregulaciju

Predviđen je izvjestan broj mjera koje regulatorna tijela trebaju usvojiti radi poticanja dijaloga s učesnicima iz medija i reklamne industrije, i prije svega da osnuju stalni forum za razmjenu ideja i iskustava unutar MNRA.

Predmet aktivnosti je poticanje rodne ravnopravnosti na razini odlučivanja i u postupcima pridruživanja, zapošljavanja i promocije u medijima, u profesionalnim organizacijama i sindikatima i na nivou profesionalnog obrazovanja. Ipak, aktivnosti još nisu na listi ovog prvog nacрта. Ove posebno značajne aktivnosti izmiču nadležnostima nekih regulatornih tijela. Suradnja s drugim specijaliziranim ustanovama, s profesionalnim udruženjima i medijskim entitetima, AV proizvodnjom i reklamama moći će se otvoriti za pojedince radi poticanja rodne ravnopravnosti, npr., o usvajanju zajedničkih prijedloga može se raspravljati u prisustvu svih članova.

Regulatorna tijela mogu voditi studije i radove na istraživanju koji okupljaju i utvrđuju pokazatelje sadržaja, pozivajući organizacije koje njima raspolažu: organe rada, sindikate i profesionalne organizacije, tvrtke za komunikacije...

CILJ 1: Poticati regulatorne mjere za borbu protiv ma kojih postojećih oblika diskriminacije, neposrednih ili posrednih, utemeljenih na spolu, kao i stvarnu ravnopravnost između žena i muškaraca ukidanjem granica i stereotipa koji je sprječavaju.

Pokazatelji

1. Postojanje specifičnih zakona i propisa koji potiču ravnopravnost u medijima i društvenim medijima, i koji predviđaju instrumente za utvrđivanje i uspostavljanje kontrolnih uređaja protiv emitiranja diskriminacijskih sadržaja (zakoni o AV komunikaciji, o rodnoj ravnopravnosti, smjernice za ukidanje nasilja nad ženama, itd.).
2. Postojanje specifičnih zakona i propisa o sadržajima općenito i posebno o reklamama/oglasima koji se odnose na prenošenje diskriminacijskih predrasuda i stereotipa utemeljenih na spolu ili na njihovom legitimitetu i promidžbi.
3. Postojanje instrumenata kontrole radi zabrane ili prekida emitiranja odnosno korekcije reklamnih sadržaja koji narušavaju dostojanstvo žena.

Metoda provjere

- Osnivanje unutar MNRA registra kome će regulatorna tijela dostavljati nove propise izglasane u zastupljenim zemljama.
- Izdavanje godišnjeg izvještaja MNRA o zakonodavnim promjenama registriranim u zastupljenim zemljama u vezi s ne-diskriminacijom žena i rodnom ravnopravnošću u medijima.

CILJ 2: Poticati usvajanje etičkih kodeksa, vodiča i referentnih i političkih priručnika i privilegiranih izdanja, promocija načela ravnopravnosti u medijskim sadržajima poticanjem na aktivnu suradnju medijskih profesionalaca putem samoregulacije i koregulacije, s ciljem učinkovite borbe protiv rodni stereotipa u programima i reklamama.

Pokazatelji

1. Postojanje kodeksa samoregulacije i koregulacije, priručnika, knjiga ili vodiča s preporukama za promociju ravnopravnosti između muškaraca i žena, uz poboljšanje lika žene, njenog pojavljivanja i prikazivanja u programima.
2. Postojanje kodeksa samoregulacije i koregulacije, priručnika ili vodiča o ponašanju reklamnih agencija radi iskorjenjivanja seksističke reklame i emitiranja diskriminacijskih stereotipa u komercijalnim komunikacijama.
3. Organizacija i promocija programa i radionica za obrazovanje radi poticanja samoregulacije, s pažnjom prema rodu i raznovrsnosti među profesionalcima informiranja.
4. Aktivnosti za stjecanje medijskih nadležnosti u školama s ciljem razvijanja, kod djece, sposobnosti da shvate i da se kritički odrede prema načinu

emitiranja rodni stereotipa i diskriminacijskih sadržaja od strane agencija za komunikacije i reklame.

5. Organizacija i promocija programa i radionica za profesionalce u medijima i reklamama o diskriminaciji i stereotipima muškaraca i žena u medijima i reklamama.

Metoda provjere

- Stvaranje od strane regulatornih tijela registra sastavljenog od zakonika, priručnika, vodiča i preporuka plasiranih preko AV medija zemalja članica.
- Potpisivanje sporazuma i protokola o samoregulaciji i koregulaciji između kontrolnih tijela, medija i novinarskih organizacija.
- Predstavljanje istraživanja u medijima čiji je cilj da se mediji obavijeste o postojanju kodeksa, sporazuma, itd. i mjera koje se poduzimaju radi poboljšanja i promocije rodne ravnopravnosti.
- Paziti na provedbu odredbi sporazuma o samoregulaciji i koregulaciji radi utvrđivanja stupnja usklađenosti i efikasnosti putem izrade periodičkih izvješća.
- Uspostaviti suradnju s profesionalnim organizacijama, medijima, vladama u obrazovnim i sveučilišnim zajednicama u cilju organizacije radionica i obrazovnog stažiranja.
- Stvaranje unutar MNRA registra aktivnosti za samoregulaciju i koregulaciju koje su potakli ili preuzeli zastupljeni regulatori.
- Objavljivanje godišnjeg izvještaja MNRA radi poticanja razmjene iskustava i aktivnosti za samoregulaciju i koregulaciju.

CILJ 3: Ukinuti slobodnu distribuciju sadržaja pornografskog karaktera rukovodeći se stavom da je pornografija veoma teško nasilje nad dostojanstvom osobe, po pravilu žene, uglavnom zbog toga što je praćena slikama nasilja i seksualne agresije.

Pokazatelji

1. Postojanje ovih pravila;
2. Predviđene granice i / ili zabrane emitiranja pornografije;
3. Objašnjenje kriterija, profesionalnih smjernica i kodeksa ponašanja u vezi sa sadržajima nasilne prirode, ponižavajućim ili pornografskim, koji u medijima i reklamama prikazuju žene.

CILJ 4: Raditi na zainteresiranosti društva za ulogu i odgovornost medija u poticanju ravnopravnosti i ukidanju rodni stereotipa.

Pokazatelji

1. Pripremanje i širenje od strane regulatornih tijela sadržaja i izvješća i osnivanje radnih grupa za poticanje vrijednosti ravnopravnosti u medijima.
2. Poticati ulaganja žalbi i reklamacija u vezi s diskriminacijskim sadržajima zasnovanim na spolu i širenju rodni stereotipa putem medija i reklama.

Metoda provjere

- Uključivanje od strane regulatornih tijela rodne perspektive u izvješća i godišnje analize.

III. Informativni program

Nadzor medija u cilju procjenjivanja prikazivanja muškaraca i žena, potaknut Platformom iz Beijinga, teži postizanju uravnoteženog prikazivanja muškaraca i žena u najvažnijoj domeni informiranja, i izražavanja ideja i mišljenja.

Praćenje i analiza prikazivanja muškaraca i žena u informativnim programima jedan je od pokazatelja koji razne međunarodne organizacije, npr. UNESCO, predlažu kao mjeru za ravnopravnost u području komunikacija. Ovaj pokazatelj se koristi od 1995. godine u društvu Global Media Monitoring Project (GMMP), koji su razvile dobrovoljne organizacije u preko sedamdeset zemalja radi utvrđivanja prisutnosti žena u aktualnim događanjima. Regulatorna tijela i promatrači također obavljaju ove radove različitim kvantitativnim i kvalitativnim metodologijama u javnim i privatnim medijima.

Javni mediji moraju povećati svoj angažman i poticati javno pluralističko mišljenje. Ovo ne znači da privatni mediji, poštujući slobodu izražavanja i informiranja, ne trebaju doprinijeti uklanjanju prikazivanja i slike bitno muškog i stereotipnog svijeta, pri čemu ova odgovornost jednako obvezuje i profesionalce u informiranju.

I javni i privatni mediji trebali bi biti odraz društvene raznovrsnosti i doprinostiti rodnoj ravnopravnosti prikazujući korektno, bez predrasuda i stereotipa, slike, rasprave i saznanja koje su proizvele same žene. Javni mediji, ili oni koji koriste javna sredstva, moraju se posebno angažirati u tom smislu u odnosu na poticanje ravnopravnosti, na aktivno sudjelovanje svih građana u javnoj domeni, na izražavanje ideja u cilju stjecanja javnog pluralističkog mišljenja u kom se ogleda

zajednička volja jednog naroda. U nekim studijama kao pokazatelj se koristi postotak prisutnosti muškaraca i žena koji se pojavljuju u aktualnim informativnim programima (TV dnevnicima, aktualne emisije, intervjui, rasprave). To iziskuje uključivanje kvalitativnih pokazatelja koji ograničavaju sistematsku analizu koju rade regulatorna tijela. Znači da se predlaže usvajanje kvantitativnih pokazatelja kojima eksperimentiraju organizacije koje pripadaju MNRA-u i koje su uključene u njihov redovan proces praćenja. Svako regulatorno tijelo može prilagoditi svoje pokazatelje prema svojim resursima, naročito pri izboru uzorka za analizu i frekvencije izvještaja o analizi.

Utvrđivanje i procjenjivanje prisustva muškaraca i žena u informativnim programima, praćeno periodičkim izvješćima, omogućuje da se odredi da li je progresivno uključivanje žena u tržište rada i njihovo sudjelovanje u javnom životu primjetno, kao i raznovrsnost njihovih uloga za efikasnu borbu protiv seksističkih stereotipa, pri čemu se ističu njihove višestruke uloge u društvu, kao i njihov doprinos kao pokretač promjena.

CILJ: Poticati uravnoteženu i nestereotipnu sliku žene u informativnim programima. Zainteresirati društvo i medije za uklanjanje lika žene kao glumice u informativnoj emisiji kako bi se spriječilo emitiranje stereotipne slike muškaraca i žena (vezane za njihove tradicionalne uloge).

Pokazatelji

1. Podijela dužine govora između muškaraca i žena (broj uzimanja riječi i trajanje u apsolutnoj i relativnoj vrijednosti) u informativnim emisijama.
2. Podijela dužine govora između muškaraca i žena i prema ulozi sudionika u aktualnom trenutku (broj uzimanja riječi i trajanje).
3. Podijela dužine govora između muškaraca i žena i prema aktualnoj temi (trajanje u %).
4. Podijela dužine govora između muškaraca i žena i prema aktualnom predmetu (trajanje u %).
5. Postotak muškaraca i žena koji sudjeluju u programima rasprave i razmijene mišljenja.

Metoda provjere

- Kontrola dužine vremena govora muškaraca i žena u cijelini ili na značajnom uzorku informativnog programa radi pripreme periodičkih izvještaja.
- Primjena kvantitativne metodologije omogućuje analizu pojavljivanja žena u informativnim emisijama i njihovu zastupljenost u društvenim i

političkim sektorima ako je slika žena vezana za tradicionalne uloge i sektore.

- Kvantitativan nadzor prisustva muškaraca i žena u raspravama i *talk-shows*-ima.
- Pripremanje od strane MNRA periodičkih izvješća s podacima dobijenim od regulatornih tijela.

IV. Spriječavanje i uklanjanje nasilja nad ženama

Jedna od tri žene starije od 15 godina pretrpjela je fizičko ili mentalno nasilje od muža, partnera, ljubavnika ili bivšeg partnera. U nekim područjima ovaj postotak prelazi 30 do 38 % ženske populacije. Svjesni značaja i složenosti ovog problema, predložen je niz pokazatelja kako bi se angažirala regulatorna tijela i mediji u borbi protiv nasilja nad ženama, koje prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji dostiže velike razmjere a da pri tom nijedna zemlja niti kultura iz toga nije isključena. UN nasilje vidi kao iskaz povijesnih nejednakih odnosa snaga između muškaraca i žena.

CILJ: Utjecati na medije da otkrivaju nasilje nad ženama i da doprinose zainteresiranosti društva da spriječi i ukloni nasilje koje se ženama čini tako što će ga prikazati kao društveni problem i kao nasilje nad ljudskim pravima i dostojanstvom ljudi.

Pokazatelji

1. Broj i postotak informacija posvećenih nasilju nad ženama.
2. Osnovanost informacije koja se odnosi na nasilje nad ženama u tabelama informacija (vrijeme i položaj u odnosu na druge teme).
3. Postotak informacija koje se odnose na agresije (slučaj nasilja) i postotak aktualnosti vezanih za senzibilizaciju i svijest javnosti.
4. Reklame i emitiranje u medijima promotivnih reklamnih kampanja od strane javnih ustanova, udruženja i medija radi spriječavanja i uklanjanja nasilja nad ženama.
5. Raspolagati preporukama, priručnicima, knjigama ili vodičima koji su dostavljeni medijima i profesionalcima u vezi s informacijskom obradom nasilja nad ženama.

Metoda provjere

- Analiza informativnih programa tijekom značajnog razdoblja u svrhu pisanja izvještaja o nasilju nad ženama primjenom kvantitativne metodologije kako bi se utvrdilo da li mediji poklanjaju dovoljno pažnje temi nasilja nad ženama.
- Analiza i pisanje kvalitativnih izvještaja o aktualnostima o nasilju nad ženama (agresija i ubojstvo) kako bi se utvrdilo da li mediji primjenjuju preporuke i kodekse samoregulacije i koregulacije za vrijeme obrade informacija.
- Razvoj unutar MNRA preporuka i profesionalnih smjernica na odgovarajućim informacijskim podlogama koje obrađuju nasilje nad ženama.
- Sporazumi o regulaciji i koregulaciji, koje podržavaju regulatorna tijela, o informativnoj obradi nasilja nad ženama i radi promocije emitiranja aktivnosti i programa senzibilizacije.

V. Komercijalne komunikacije

Analiza komercijalnih komunikacija da bi se utvrdile za ženu diskriminacijske ili ponižavajuće poruke ili slike i stereotipi koji podržavaju neravnopravnosti utemeljene na rodu, obustavljena je zbog neprisutnosti općeprihvaćenih kriterija u domeni diskriminacijskih reklama utemeljenih na spolu. Definirati pokazatelje koji omogućuju da se precizno ocijeni seksizam i tehnički to argumentirati predstavlja osnovu za regulatore koji imaju moć zatražiti povlačenje diskriminacijske reklame i izricanje kazne.

Regulatori jednako moraju podržavati realizaciju studija i izvještaja o emitiranju rodni stereotipa i diskriminacijskih poruka u domeni reklama putem promocije dijaloga sa sektorom u cilju provođenja i primjene etičkih kodeksa, kodeksa ponašanja i deontoloških propisa radi izrade praktičnih međunarodnih preporuka. Dostojanstvo žena, seksistički stereotipi i diskriminacija putem jezika ili slike po pravilu su nedefinirani pravni pojmovi, malo objektivni i regulirani putem mnogobrojnih društvenih i kulturnih čimbenika.

Stoga je teško očekivati konsenzus u vezi s utvrđivanjem izvjesnih stereotipa i diskriminacijskih poruka u reklamama. Ali ogroman zadatak – kakve su reklamne poruke od utjecaja na društvo u globaliziranom svijetu, naročito na maloljetnike, i potreba da se ojača zaštita žene od govora i slike koji je pretvaraju u stvar i svode na seksualni objekt, ili na neminovnu poslušnost, kanonizujući standarde ljepote i ostavljajući joj izvjesne društvene i profesionalne, veoma ograničene i štetne uloge

za njen ljudski razvoj i sposobnost da podari nešto bogatije, - zahtjeva teorijski napor, počevši od tabele osnovnih pokazatelja i analitičkih metoda primjenjivih na komercijalne komunikacije.

Dva precizna cilja su predložena za usvajanje referentnog okvira unutar MNRA kao i niz početnih pokazatelja koji mogu poslužiti kao vodič za izradu izvješća i studija u području reklame.

CILJ 1: Utvrditi diskriminacijske komercijalne komunikacije zasnovane na spolu.

Pokazatelji

1. Kada je prikaz žene mučan jer se naročito i direktno koristi njeno tijelo ili dijelovi njenog tijela kao predmet koji nema veze s proizvodom koji se promovira. Kada se tijelo žene prikazuje kao objekt, kao vrijednost koja dopunjuje svojstva određenog proizvoda, kao ambalaža.
2. Kada se na bilo koji način ističe dominacija muškarca nad ženom, ponižavajuća ponašanja za žene ili zloupotreba, ili nasilje nad ženom, bilo putem slike ili riječima.
3. Kada se izričito ili prešutno muškarci i žene udruže u nekom položaju ili prihvate specifičnu tradicionalnu ulogu za svaki spol (npr., žena kao odgovorna za neke zadatke, brine o kući, djeci ili obitelji a muškarac kao radnik izvan kuće).
4. Kada se proizvod koji se promovira izričito ili prešutno prikazuje kao proizvod specifično namijenjen ženama pri čemu se ta restrikcija ne opravdava prirodom najavljenog proizvoda.
5. Kada se tvrdi ili sugerira da najavljeni proizvod ne odgovara ženama pri čemu se ta restrikcija ne opravdava prirodom najavljenog proizvoda.

CILJ 2: Utvrditi diskriminacijske komercijalne komunikacije koje prenose negativne stereotipe na žene.

Pokazatelji

1. Utvrditi standarde ljepote koji se smatraju sinonimom uspjeha.
2. Prikazati tijelo kao nesavršen prostor kojeg je potrebno dotjerati.
3. Postaviti ženske likove u inferioran i ovisan položaj.
4. Negirati želje i volju žena i prikazati kao "prirodno" njeno prilagođavanje željama drugih.
5. % – Prikazati žene kao nesposobne da kontroliraju emocije i reakcije.

6. Koristiti govor koji isključuje žene, koji se teško razumije ili koji koristi negativne pojmove.
7. Razdvajanje dječaka i djevojčica u reklamama posebno usmjerenim na maloljetnike (reklamiranje igračaka).

Metoda provjere

Stvaranje radne grupe unutar MNRA za realizaciju studije radi provjere koristi i efikasnosti pokazatelja i njihove osnovanosti u odnosu na rezultate istraživanja.

6. ZABAVNI PROGRAMI

Zaštita djece je područje u kojem je zabilježen najveći napredak AV regulacije zbog širokog društvenog i političkog konsenzusa koji se tiče potrebe zaštite maloljetnika od sadržaja koji bi mogli nanijeti štetu njihovom fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju. Ovo osnovno načelo, po pravilu, nije kontroverzno premda nameće granice slobode programiranja. Ne postoje univerzalni kriteriji za klasifikaciju zabavnih programa.

Djeca su sve više izložena utjecaju medija koji u programima nude modele ponašanja, vladanja i rodnih stereotipa što oblikuje poimanje o muškarcima i ženama kod djece, posebno u razdoblju intelektualnog i društvenog sazrijevanja a koji se pokazuju kao štetni za kulturu ravnopravnosti i socijalnu konstrukciju propagiranjem razlika između dječaka i djevojčice, uloga kao i društvenih stavova koji su im namijenjeni. Stoga je nemoguće podržati ravnopravnost ako sadržaji na prvom mjestu nisu namijenjeni djeci i omladini, i ako se ne promiču sadržaji koji mijenjaju njihove stavove i mišljenja, odnosno ako djeluju tako da njihovo ponašanje ne preslikavaju prema unaprijed stvorenim modelima i nositeljima nasilja, prije svega seksističkog.

Cilj: Provjeriti da zabavni programi (TV reality, animacije, filmovi, časopisi itd.), koji se emitiraju u vremenu rezerviranom za djecu ne prenose modele diskriminacijskog ponašanja, nekritički prikazujući seksističke poruke i ponašanja, i ne banaliziraju ili ne potiču nasilje nad ženama.

Pokazatelji:

1. Raspolagati kriterijima za usmjeravanje klasifikacije i znakova upozorenja u programiranju koji definira nekritičko emitiranje seksističkog modela ponašanja i prikaza nasilja te seksualne agresije nad ženama u sadržajima koji mogu nanijeti štetu fizičkom, mentalnom i moralnom razvoju maloljetnika.

2. Klasifikacija programa koji podržavaju aktivnosti, društvene modele i seksistička ponašanja i koji banaliziraju nasilje nad ženama kao programa koji se ne preporučuju za djecu mlađu od 18 godina.
3. Emisije u vrijeme programa namijenjenog djeci koje podržavaju rodnu ravnopravnost i neseksističke društvene modele i ponašanje.

Metoda provjere

- Promocija sporazuma od strane regulatora o samoregulaciji i koregulaciji sa sektorom za klasifikaciju i odgovarajuće znakove upozorenja, s pozicije zaštite prava žena i ravnopravnosti između muškaraca i žena.
- Analiza programiranja i izrade izvješća o emitiranju diskriminacijskih stereotipa i seksističkih sadržaja u programima namjenjenih maloljetnicima.
- Kontrolirati da li su odgovarajući klasifikacija i znaci upozorenja programa (filmovi, serije, animirani filmovi itd.) koji se emitiraju u vrijeme namijenjeno djeci putem analize programiranja programa koji se emitira u to vrijeme.
- Poticati ulaganje žalbi i reklamacija građana u vezi sa širenjem modela i diskriminacijskim ponašanjem za vrijeme programa za djecu.

3. dio: Preporuke

U cilju poticanja i stvaranja ideja nastao je projekt na osnovu prijedloga kojeg su dali radna grupa i ranije članovi u okviru odgovora na pitanja iz upitnika, pripremajući razmišljanje o tematici, a u skladu s najnovijim regionalnim i međunarodnim preporukama; na raspravu su predložene sljedeće smjernice:

1. Smjernice za razmišljanje, članovima:

- **Nadležnosti koje regulatori mogu pokrenuti u vezi s ovim projektom:**
  - Izraditi preporuke i predložiti pravne amandmane i/ili normativne okvire i postaviti proceduralne propise u vezi s odgovornošću;
  - Regulirati sadržaje normativnim i logističkim rješenjima po načelu pojedinačnog ulaganja žalbe i žalbe uopće, razvijati mehanizme samoregulacije i koregulacije;

- Poduzeti prisilne mjere za javne i privatne tvrtke (odrediti mogućnost kazni), u području kontrole upravljanja ljudskim resursima tvrtki i medija;
- Postaviti kvote za poštivanje specifičnih obaveza poticanja ravnopravnosti muškaraca i žena u medijskim sadržajima i tvrtkama.

- **Aktivnosti u korist poticanja ravnopravnosti muškaraca i žena:**

- Uključiti u njihove postupke jasan navod načela ravnopravnosti spolova, s jednakim pristupom medijima i borbi protiv seksističkih stereotipa;
- Uvesti pokazatelje praćenja i utvrđivanja:
- ravnopravnost pristupa radnim mjestima, odgovornosti i odlučivanju,
- ravnopravnost pristupa medijskim TV i radio-emisijama kao i savjetovanju i političkoj, ekonomskoj, znanstvenoj, umjetničkoj stručnosti...;
- Aktivirati funkcije uzbunjivanja i opreznosti javnosti i građanskog društva.

2. Smjernice za razmišljanje :

- **Nadležnosti regulatora:**

- Usvajanje integrirane i osmišljene politike na razini mreže radi uključivanja načela ravnopravnosti između spolova, jednakog pristupa medijima, borbe protiv seksističkih stereotipa;
- Promocija zajedničke ili koordinirane aktivnosti unutar mreže i s drugim mrežama ili regionalnim i međunarodnim instancama.

- **Aktivnosti:**

- Prvenstveno, i uz poštivanje plana koji je korišten u Lisabonu, članovi moraju službeno imenovati radnu grupu koja će snositi odgovornost za tematiku;
- Mreža može pored ostalog:
- prikupljati i objavljevati, periodično ili na neki drugi način, željeni sadržaj, poslovne rezultate i rezultate praćenja regulatornih tijela,
- provedbu studija i/ili aktivnosti na osmišljenoj senzibilizaciji.